

**GENERALUL RADU R. ROSETTI –
REPER ÎN ARMATA ROMÂNĂ,
ÎN ȘTIINȚA ȘI CULTURA ROMÂNEASCĂ**

**GENERAL RADU R. ROSETTI –
LANDMARK IN THE ROMANIAN ARMY,
IN ROMANIAN SCIENCE AND CULTURE**

Colonel (r.) prof. univ. dr. Filofteia REPEZ*
Colonel dr. Marian Ștefan ZAHARIA**

Rezumat: Acest articol este o continuare a articolului „Generalul Radu R. Rosetti – reperi personale și profesionale” care a apărut în Revista „Străjer în calea furtunii” nr.34/2024 sub egida Fundației „Mareșal Alexandru Averescu”. Generalul Radu R. Rosetti este o personalitate reprezentativă a generației de aur de politicieni și militari care a înfăptuit România Mare; este o personalitate militară emblematică și, indiferent de motivul evocării, este important să aducem în atenția cititorului acestor pagini câteva aspecte despre viața și cariera acestui om de o desăvârșită moralitate. Pe aceste considerente, ne-am propus să evidențiem în acest articol aspecte din activitatea profesională și din activitatea sa științifică și să prezentăm câteva gânduri ale Generalul Radu R. Rosetti despre o noțiune existentă în caracterul poporului român - vitejie.

Cuvinte-cheie: Radu R. Rosetti, activitate, cercetare științifică, vitejie.

Abstract: This article is a continuation of the article "General Radu R. Rosetti - personal and professional milestones" that appeared in "Străjer în calea furtunii" Magazine no. 34/2024 under the auspices of the "Mareșal Alexandru Averescu" Foundation. General Radu R. Rosetti is a representative personality of the golden generation of politicians and soldiers who made „Romania Mare”; he is an emblematic military personality and, regardless of the reason for the evocation, it is important to bring to the attention of the reader of these pages a few aspects about the life and career of this man of perfect morality. Based on these considerations, we proposed to highlight in this article aspects of his professional activity and his scientific activity and to present some thoughts of General Radu R. Rosetti about a notion existing in the character of the Romanian people - bravery.

Keywords: Radu R. Rosetti, activity, scientific research, bravery.

DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA PROFESIONALĂ

Radu R. Rosetti, viitorul general și istoric militar, s-a născut în casa familiei de la Căiuți, pe malurile Troțușului, la data de 20 martie/1 aprilie 1877. Tatăl - Radu Rosetti și mama – Emma, născută Bogdan, au avut grijă

---

* Departamentul de Științe Politice și Relații Internaționale din cadrul Facultății de Comunicare și Relații Internaționale - Universitatea Internațională Danubius Galați, email: filofteiarepez@yahoo.com

** Comandamentul Logistic Întrunit, București, email: zahariamstefan@yahoo.com

să însuflece celor patru copiii (Radu, Eugeniu, Henri și Magdalena) o educație aleasă, solidă, în care să primeze respectul și buna-cuviință.

Clasele primare le absolvă, în anul 1887, la Târgu Ocna, iar pe cele secundare la Bacău, în anul 1891; după susținerea Bacalaureatului în litere și științe la Liceul Național din Iași, în anul 1895, a urmat cursul pregătitor de la Școala de Poduri și Șosele (1895-1897), însă alege cariera militară la îndemnul tatălui său, care îl știa muncitor și disciplinat din fire și nu tocmai prieten cu matematica¹.

În perioada 1897-1899, a fost elev al Școlii Militare de Artilerie și Geniu, clasându-se, la absolvire, al treilea din 52 de elevi. A ales infanteria în locul unei arme tehnice, fiind promovat sublocotenent la 1/13 iulie 1899, pe funcția de comandant de pluton la Batalionul 5 Vânători.

A fost promovat locotenent, în anul 1903, și atașat pentru o perioadă scurtă (noiembrie 1903 - aprilie 1904) la Institutul Geografic al Armatei. Se pregătește și intră primul la Școala Superioară de Război (1904-1906); ulterior cerințele militare l-au purtat prin diverse unități, comandamente și garnizoane. Refuză, în anul 1909, postul de atașat militar la Sankt-Petersburg din cauza problemelor de sănătate ale fiicei sale Ileana.

În perioada 1909-1910 a fost profesor de tactica infanteriei la Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu și profesor de tactica generală la Școala Militară Pregătitoare de Infanterie, iar în perioada 1911-1912 profesor de tactică generală la Școala Specială de Infanterie.

Între 23 iunie/6 iulie și 31 august/13 septembrie 1913, Radu R. Rosetti, comandantul companiei 12 din regimentul Constanța numărul 34, a participat la Campania din Bulgaria, fiind evidențiat de comandantul regimentului².

S-a ocupat, la ordinul Regelui Ferdinand, de unele măsuri privind înmormântarea Regelului Carol I la Curtea de Argeș și redactează proiectul de Ordin de Zi pe Armată (2/15 octombrie 1914).

În septembrie 1918, a demisionat din Armată și se înrolează în armata franceză, unde a fost încadrat la Statul Major al Armatei V, comandată de generalul Henri Mathias Berthelot, cu care colaborase la Marele Cartier General în anul 1916 și de care îl lega o sinceră prietenie.

Reintră în rândul cadrelor active ale Armatei Române, în anul 1919, funcțiile ocupate fiind: ofițer de legătură pe lângă generali francezi Henri Mathias Berthelot și Jean-César Graziani, comandanți ai Armatei de Dunăre; atașat militar pe lângă legația română de la Londra (iulie 1919-octombrie 1920). Tot în anul 1919 a fost avansat la gradul de general, iar în anul 1924 a fost înaintat la gradul de general de brigadă.

¹ Maria Georgescu, *În vâltoarea războiului Radu R. Rosetti*, Editura Litera, București, 2019, pp. 40-41.

² Nicolae Petrescu-Redi, *Generalul Radu R. Rosetti între moșia cea mică - Buduroasa și moșia cea mare - România*, articol publicat în Revista *Convorbiri literare*, decembrie 2015, nr.12 (240), revistă a Uniunii Scriitorilor din România, p.193.

A demisionat din Armată (1 noiembrie 1924) ca un gest de dezaprobare față de manifestarea nepoliticoasă privind handicapul său fizic, căpătat în război.

În anul 1927, a fost primit ca membru corespondent în cadrul Academiei Române și din anul 1934 ca membru titular. În calitate de membru al Comisiei pentru acordarea premiilor Academiei Române, a întocmit recenzii pentru multe lucrări cu caracter istoric și militar. Exclus pe nedrept din rândurile membrilor Academiei Române în anul 1948, a fost repus în drepturi ca membru titular la 3 iulie 1990.

Calitățile de cercetător și foarte bun organizator au fost puse în valoare în conducerea Muzeului Militar Național (1925-1931), al cărui inițiator a fost, în conducerea Bibliotecii Academiei Române (1935-1945), sau ca titular al Ministerului Educației și Culturii Naționale (27 ianuarie-11 noiembrie 1941). A fost ales vicepreședinte al Societății Naționale de Cruce Roșie, în anul 1927, unde a activat timp de 15 ani, realizând campaniile pentru hrănirea bătrânilor și copiilor din perioadele 1928-1929 și 1935-1936, susținând construirea mai multor localuri pentru filialele acestei asociații sau inițind și organizând primele spitale-școală³.

Aprecierea activității sale s-a materializat în gradele militare obținute, în aprecierea subordonaților, colegilor și șefilor, precum și în decorațiile primite, cum ar fi Brevetul pentru Ordinul Casei de Hohenzollern clasa a III-a, Ordinul l'Etoile Noire de Bénin, Ordinul Steaua României în grad de cavalier⁴ sau cele menționate în dosarul personal (foto 1⁵).

---

³ Maria Georgescu, *op.cit.*, p.56.

⁴ *Ibidem*, pp.13-14.

⁵ Arhivele Militare Naționale Române (A.M.N.R.), fond Direcția Personal, *Memoriul original al Generalului Radu R. Rosetti, copie*, f. 157v.

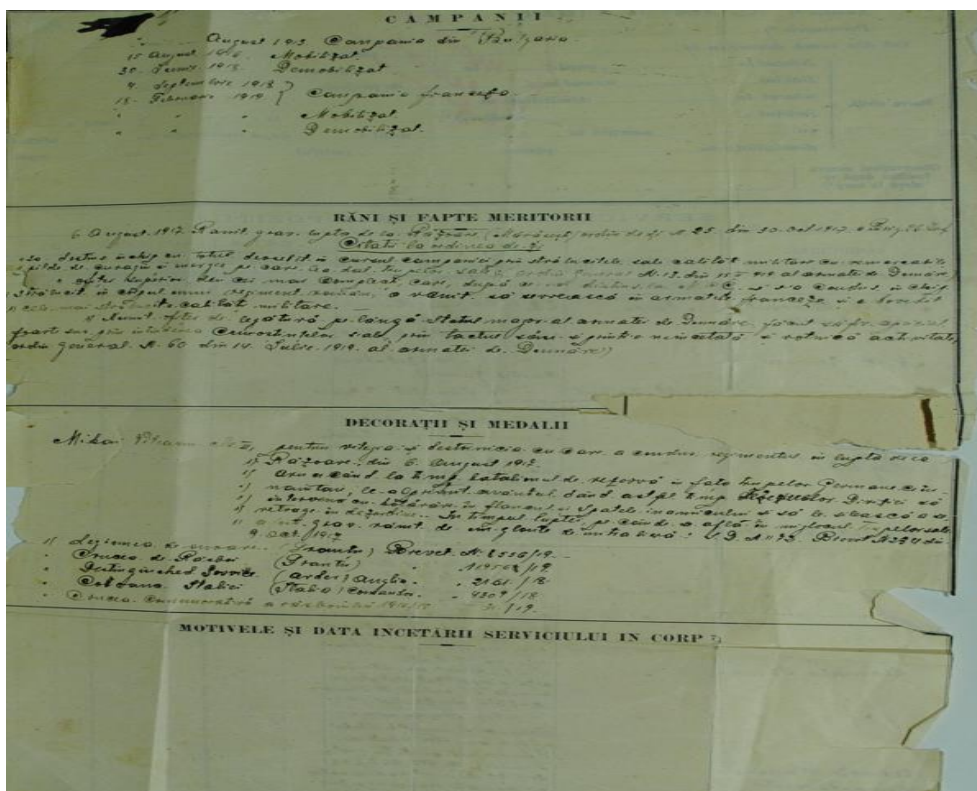

Foto 1: Decorații menționate în Memoriul personal

La vârsta de 30 de ani s-a căsătorit, la 26 aprilie/9 mai 1907 cu Ioana Al. Știrbei, fiica lui Alexandru B. Știrbei și a Mariei Ghica-Comănești, la 27 martie/9 aprilie 1914, la biserica Domnița Bălașa din București. Au avut patru copii – Ileana, Radu, Ioana și Safta. Căsătoria a fost scurtă, decesul soției cauzat de ultima naștere, la 27 martie/9 aprilie 1914, l-a marcat profund. Nu s-a recăsătorit, dedicându-se creșterii și educației copiilor.

În mai 1946 a fost arestat sub mai multe acuzații (cum ar fi: acceptarea intrării trupelor germane în țară, declararea războiului contra Uniunii Sovietice, elaborarea legilor rasiale) din ordinul unui Tribunal al Poporului, pentru că a deținut funcția de ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor în primul cabinet alcătuit de generalul Ion Antonescu; la 22 august 1946 s-a dispus scoaterea de sub urmărirea penală de către Parchetul General al Curții de Apel întrucât nu exista nici un indiciu de vinovăție. Dar, după un proces îndelungat, pe 19 ianuarie 1949 a fost condamnat la doi ani de închisoare corecțională, zece ani de degradare civică și confiscarea averii. Fiind grav bolnav nu a rezistat tratamentului inuman la care a fost supus și a decedat pe 2 ianuarie 1949, în închisoarea Văcărești⁶. A fost înhumat în cimitirul „Șerban Vodă” din București.

⁶ Maria Georgescu, *op.cit.*, p.268.

DIN ACTIVITATEA SA ȘTIINȚIFICĂ

Generalul Radu R. Rosetti, un analist fin al realităților militare și politice ale vremii sale, îmbogățește lumea științifică cu o serie de lucrări, evidențiind, și în acest fel, experiența și cultura dobândită în timp, precum și intuiția sa narativă; a fost un reper în viața științifică din prima jumătate a secolului XX și o prezență activă pe scena publică.

Opera sa științifică cuprinde un mare număr de titluri, cu o bogată și variată tematică, de la contribuții la dezvoltarea cercetărilor de genealogie, la memorialistică și de la istoria militară a Evului Mediu la Războiul de Independență și cele două mari conflagrații mondiale⁷.

În domeniul istoriei este considerat cel mai mare cercetător al istoriei militare a românilor⁸.

Dintre lucrările consacrate războiului ruso-româno-turc din anii 1877-1878, aducem în atenție studiul monografie intitulat *Partea luată de armata română la războiul din 1877-1878*, tipărită în anul 1926 și premiată în anul 1927 de Academia Română cu Premiul „Gh. Asachi”; lucrarea *Câteva extrase din presa engleză 1877-1878*, tipărită în anul 1927, apoi *Relații româno-engleze din 1877-1878*, apărută în anul 1928 și *Rapoarte daneze asupra războiului din 1877-1878*, tipărită în anul 1929.

Opera sa științifică este foarte bogată. Exemplificăm câteva titluri al căror autor este și care se găsesc la Biblioteca Națională a României:

- *Documente inedite relative la corpul de observație de la Gruia (1876)*, Tiparul Institutului de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj-Napoca, 1929;
- *Știri mărunte și note relative la istoria armamentului la noi. Când s-a adoptat steagul tricolor la noi*, Cultura națională, București, 1930;
- *Arbaletele de la Muzeul Militar Național*, Cartea Românească, București, 1931;
- *Din vremea lui Ștefan cel Mare*, Cartea Românească, București, 1932;
- *Însemnătatea istorică a căderii Plevnei (28 Noemvrie – 10 decemvrie 1877)*, București, 1937;
- *Călărașii din valea Siretului în războiul de neatârnamare*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1939;
- *Ambulanța doamnelor din Iași în 1877-1878*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1940;
- *Psihologia luptătorului moldovan în secolul al XV-lea*, Imprimeriile „Curentul”, București, 1940;
- *Regele Carol I militar*, Editura Fundației „Mihail Kogălniceanu”, București, 1940;

⁷ Ioan Mitrea, *Generalul Radu R. Rosetti – băcăuanul care a făcut și a scris istorie*, în *Acta Bacoviensia, Anuarul Arhivelor Naționale Bacău*, Editura Magic Print, Onești, 2010, p. 269.

⁸ Nicolae Petrescu-Redi, *op.cit.*, p.193.

- *Garda Națională. Scurt istoric. Rostul ei în războiul din 1877-1878*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1943;
- *Care au fost adevăratele efective ale unor armate din trecut*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1943;
- *Operațiuni militare puțin cunoscute din războiul pentru independență*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1944;
- *Făuritori de seamă ai neatârării României*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1946;
- *Istoria artei militare a românilor până la mijlocul veacului al XVII-lea*, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1947.

Multe din conferințele sale (în număr de 48) referitoare la desfășurările politico-militare din lume din perioada septembrie 1939-ianuarie 1941 au fost susținute în cadrul ședințelor intime ale Academiei Române. Textul original al acestor conferințe, redactat de mână de autor, se păstrează la Cabinetul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române, în arhiva personală ce-i poartă numele. Pentru prima dată, acest manuscris a fost publicat, în întregime, sub titlul *Învățămintele din războiul în curs*, efort datorat doamnei Maria Georgescu și domnului Andrei Pippidi. În acest fel, consideră autorii că s-a realizat „un act de reparație morală față de generalul Radu R. Rosetti – personalitate emblematică a unei epoci de mari idealuri, împliniri și deziluzii. (...) un om de o desăvârșită moralitate, care și-a servit cu demnitate țara, atât ca ostaș în vreme de pace și de război, cât și ca luptător pe frontul vast al științei, culturii și educației naționale”⁹.

Dintre monografiile menționăm: *Un uitat. Generalul I. Em. Florescu*, 1937; *Familia Rosetti*, vol.1 și 2, 1938-1940.

GENERALUL RADU R. ROSETTI DESPRE VITEJIE

Rândurile următoare sunt redacte din Discursul generalului Radu R. Rosetti rostit la data de 27 mai 1935 în ședința solemnă a Academiei Române:

„În ceea ce privește înțelesul cuvântului **vitejie**, găsim în cronică, expresiile: <<făceau vitejii la oști>>, <<vitejia Moldovenilor, carii erau gata au să moară să isbândească>>; pe steagul lui Eremia Movilă, aflat azi la Dresda, stă scris <<vitejia directă să biruiască>>; în doine se vorbește de: <<codrul cu veselie și cu dalbă vitejie>> și <<te las naibei de sărăcie și mă duc la vitejie>>, iar în poezia modernă: <<să ieșim la vitejie>>, și: <<Mihai! frate de arme cu dalba vitejie>> și încă:

<<Am cântat în tinerețe strămoșeasca vitejie,

⁹ Generalul Radu R. Rosetti, *Învățămintele din războiul în curs*, ediție îngrijită și note de Maria Georgescu și Andrei Pippidi, Editura Curtea Veche, București, 2003, p.21.

Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie>>.

Aceste câteva citații arată ce mare este, în limba română, sfera noțiunii exprimată prin cuvântul **vitejie**, pentru că ea cuprinde tot ceea ce se exprimă, în limba franceză, prin cuvintele: **bravoure, héroïsme, vaillance, prouesse, exploit**, iar în limba germană prin: **Tapferkeit, Heldenmut, Heldenmutter, Heldenmutter**. (...)

Dar nu a evoluat numai înțelesul cuvântului, ci a evoluat și chipul de îndeplinire a faptelor de vitejie. Și de această preschimbare a vitejiei ne convinge o privire în trecutul depărtat și în cel apropiat. Spre a înțelege mai bine însă înfățișările care ni le prezintă istoria în această privință, trebuie să ne reamintim că viteja nu este un ce firesc ființei omenеști. Aceasta ține la vieață și instinctul său primordial este de a o apăra. Ceea ce este instinctul firesc al omenirii este frica, pe când vitejia este un ce dobândit și de aceea și atât de slăvită. (...)

În fața tuturor faptelor de vitejie de până azi cunoscute și necunoscute – și cât de multe sunt acestea din urmă – ne închinăm cu adâncă smerenie dar și cu o bine întemeiată mândrie, căci vedem că vitejia românească nu este nesocotită, nu izvorăște din porniri nechibzuite, ci este socotită, arătând izbânda judecății și voinței asupra slăbiciunilor trupului.

Prin fapte de vitejie socotită și-a păstrat Românimea ființarea ei. De îndrumarea energiilor sufletești spre asemenea fapte este nevoie, în stările de astăzi, pentru ca poporul român să dăinuiască, pentru ca să nu fie numai una din strajele, la adăpostul cărora alte popoare să poată purta făclia civilizației, că să ia și el parte la purtarea acestei făclii, cu atât mai mult cu cât face parte din ginta latină care:

...poart 'n frunte o stea divină
Lucind prin timpii seculari.
Menirea ei tot înainte
Măreț îndreaptă pașii săi,
Ea merge 'n capul altor ginte
Vărsând lumina 'n urma ei'¹⁰.

***

Generalul Radu R. Rosetti (foto 2) „a fost un OM care a făcut și a scris istorie, aflându-se deseori între sau în preajma principalilor actori ai scenei politice din epoca sa”¹¹. Ofițer eminent în toate privințele, cu un caracter distins, energic și hotărât, pătruns de simțământul datoriei, cu o putere de muncă laudabilă, un model de ordine și moralitate, Generalul Radu R. Rosetti rămâne un reper în Armata Română, în știința și cultura românească.

Se cuvine să reamintim pagini din viața și activitatea sa, perpetuându-i memoria, legându-l de actualitatea zilelor noastre.

¹⁰ Revista *Convorbiri literare*, decembrie 2017, nr.12 (264), revistă a Uniunii Scriitorilor din România, pp.56-60.

¹¹ Ioan Mitrea, *op.cit.*, p.271.

Foto 2: Generalul Radu R. Rosetti

(Sursă foto: https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fro.wikipedia.org%2Fwiki%2FRadu_R._Rosetti&)

BIBLIOGRAFIE

- Arhivele Naționale Bacău și Asociația generală a Arhiviștilor din România, Filiala Bacău, *Acta Bacoviensia, Anuarul Arhivelor Naționale Bacău*, Editura Magic Print, Onești, 2010,
- GEORGESCU M., *În vârtoarea războiului Radu R. Rosetti*, Editura Litera, București, 2019.
- Generalul Radu R. Rosetti, *Învățămintele din războiul în curs*, ediție îngrijită și note de Maria Georgescu și Andrei Pippidi, Editura Curtea Veche, București, 2003.
- Arhivele Militare Naționale Române (A.M.N.R.), fond Direcția Personal, *Memoriul original al Generalului Radu R. Rosetti*, copie.
- Revista *Convorbiri literare*, decembrie 2015, nr.12 (240), revistă a Uniunii Scriitorilor din România.
- Revista *Convorbiri literare*, decembrie 2017, nr.12 (264), revistă a Uniunii Scriitorilor din România.

Surse online:

„O personalitate pe zi – Generalul Radu R. Rosetti – istoric, membru titular al Academiei Române”, disponibil la <https://www.agerpres.ro/flux-documentare/2024/06/02/o-personalitate-pe-zi-generalul-radu-r-rosetti-istoric-membru-titular-al-academiei-romane--1304905>;